

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82961,Baranowski-Ignacy.html>
2022-10-05, 14:07

Baranowski Ignacy

BARANOWSKI Ignacy (26 VII 1833, Lublin – 24 II 1919, Warszawa), lekarz kardiolog, działacz społeczny i filantrop. Syn adwokata Jana Nepomucena i Marianny z domu Gruszeckiej.

Po ukończeniu gimnazjum w Lublinie, 1851–58 studiował na uniwersytecie w Dorpacie. Rozpoczął od ekonomii, którą po dwóch latach porzucił na rzecz medycyny. Uzyskawszy dyplom, zdecydował się na studia uzupełniające w Krakowie, Wiedniu, Paryżu i Berlinie. W ich trakcie danym mu było słuchać wykładów i uczestniczyć w seminariach najwybitniejszych uczonych i lekarzy ówczesnej Europy, wśród nich twórców anatomii patologicznej (protoplastki współczesnej patomorfologii) K. von Rokitansky'ego i R. Virchowa. W 1860 osiadł na stałe w Warszawie. Tu, mając odpowiednie referencje, uzyskał asystenturę na Akad. Medyko-Chirurgicznej u T. Chałubińskiego, który ostatecznie uporządkował i ukształtował jego pogląd na medycynę. W 1862–69 B. pełnił funkcję adiunkta w Katedrze i Klinice Terapeutycznej Szkoły Głównej Warszawskiej, by w 1869, po uzyskaniu habilitacji na Cesarskim Uniw. Warszawskim, objąć kierownictwo Katedry Terapii Ogólnej i Diagnostyki Lekarskiej na tej uczelni. W 1871 został profesorem nadzwyczajnym. Przez kilkanaście lat prowadził zajęcia dydaktyczne na poziomie nieustępującym nauczaniu w dobrych klinikach europejskich. Zmuszony w 1886 przez władze rosyjskie – niechętnie jego nieprzejednanej postawie patriotycznej – do opuszczenia uczelni i pozbawiony prawa wykładania, B. wyjechał do Paryża, później do Berlina, gdzie specjalizował się w dziedzinie bakteriologii oraz prowadził rozległą praktykę prywatną. Po powrocie do kraju nadal pracował jako lekarz. Jego sława wyśmienitego diagnosty powodowała, że chorzy przyjeżdżali do niego ze wszystkich ziem polskich, a także z Rosji.

B. był znaczącą postacią w warszawskim środowisku naukowym. W 1875 współinicjował utworzenie Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie. Dzięki B. w 1876 powstało czasopismo „Ateneum”, a w 1898 był jednym z założycieli dziennika „Kurier Polski”. W 1885–97 należał do członków Komitetu Kasy im. J. Mianowskiego, prezesował mu 1887–93. Od 1905 działał aktywnie w Stronnictwie Polityki Realnej, w 1907 był współzałożycielem TNW, na którego potrzeby oddał własne mieszkanie; wspomagał je też finansowo. Brał udział w zbiorce funduszy na budowę politechniki w Warszawie, a także sanatoriów przeciwgruźliczych w Rudce i Zakopanem.

B. specjalizował się w kardiologii i problematyce wczesnego wykrywania, leczenia oraz zapobiegania gruźlicy. Był jednym z prekursorów badań wrodzonych i nabytych wad serca. Prowadził, jak na owe czasy rozległe i nowatorskie, badania z zakresu epidemiologii gruźlicy. Dużo miejsca tym właśnie zagadnieniom poświęcił w pracy *Uwagi nad urządzeniami służby zdrowia w Królestwie Polskim* (1862), która była jednym z pierwszych szczegółowych opracowań dotyczących organizacji lecznictwa i administracji medycznej na ziemiach polskich. Dużą wartość prezentowały jego krytyczne uwagi wobec stosowania słynnej tuberkuliny R. Kocha w leczeniu gruźlicy. Był zwolennikiem leczenia nowoczesnego i naturalnego, przeciwnikiem nadmiernego stosowania środków farmakologicznych, w tym w szczególności środków narkotycznych. Nadto, autorem istotnej dla rozwoju medycznej myśli teoretycznej pracy *O łączności we wzglądzie metody między badaniem klinicznym i przyrodniczym* (1891), powstałej pod wpływem filozofii medycyny T. Chałubińskiego. Dzieło to odnosiło się przede wszystkim do specyfiki badania klinicznego, zwłaszcza zaś problemów związanych z diagnostyką i prognozowaniem. Samemu Chałubińskiemu poświęcił książkę *Tytus Chałubiński* (1907), będąca jedną z pierwszych obszernych biografii twórcy leczenia klimatycznego w Polsce.

B. był też autorem prac o tematyce historycznej i publicystycznej, m.in. głośno komentowanej książki *Obrachunki polityczne* (1895–96), w której analizował, z uwzględnieniem szerokiego tła historycznego, stosunek Rosji

do Polski (tom I) oraz Polski do Rosji (tom II). Wypowiadał się zdecydowanie za pracą organiczną, a przeciw zbrojnym próbom wybicia się na niepodległość. W 1907 opublikował książkę poświęconą kwestiom narodowościowym w Imperium Rosyjskim: *Równouprawnienie narodowości jako reforma zasadnicza w Państwie Rosyjskim*. Wśród jego bliskich znajomych i przyjaciół byli m.in. J. Natanson, S. Witkiewicz, S. Żeromski, E. Orzeszkowa i B. Prus. To właśnie osoba B. stała się pierwowzorem postaci doktora w *Anielce* Bolesława Prusa.

Do grona uczniów B. można zaliczyć m. in. L. Andersa, W. Biegańskiego i J. Pawińskiego.

PSB (A. Wrzosek); Śródka. „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny” 1959, t. 3, s. 577–584; „Medycyna” 1928, R. 29, s. 557–561; „Pamiętnik Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego” 1909 (J. Pawiński).

Ryszard Witold Gryglewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)